

RE-FORMATIO

2. årgang nr. 1.
Pinse 1959.

P I N S E

Nu nærmer sig vor pinsefest,
Gud Helligånd, vær du vor gæst,
som fuld af evigheds år
fra Fader og fra Søn udgår!

O helligste Treenighed,
mit arme hjerte du bered,
at det dit tempel være må,
der for dig åbent kunne stå!

Kom Helligånd, og vidne giv
i mig, at Jesus er mit liv,
og at jeg intet andet ved
end Jesus mig til salighed!

Kom sandheds ånd og led du mig
på sandheds veje rettelig,
så aldrig jeg fra troens grund
et hårsbred viger nogenstund.

Kingo 1699.

—oooOooo—

Kom, Fredens, Kærlighedens Aand!

Forfatteren af "Nøddebo Præstegaard", Professor Henrik Scharling udsendte i 1919 som gammel Mand sine "Livsminder". Heri fortæller han ogsaa om sin Tids kirkelige Røre og omtaler bl. a. de grundtvigske Bestræbelser paa at genindføre Trosbekendelsen som Led i vor Højmesse's Liturgi. Disse Bestræbelser havde ikke Professorens Sympati. Og at heller ikke alle andre syntes om den, ser vi af de Uddrag, som han i Kapitlet om sin for tidligt afdøde Datter Emmy bringer af dennes Dagbog. Som 16-aarig skriver Emmy Søndag d. 12. Maj 1889: "Vi har været i Kirke - - . Djævlens forsagelse og Trosbekendelsen blev fremsagt, og alle rejste sig op, vi blev naturligvis siddende. Pastor Stein (den senere Biskop i Odense) var i Kirken - hvor vilde jeg gerne vide, hvad han gjorde! Han har jo netop talt imod det til os". Og den følgende Søndag noterer den unge Pige: "Mathilde besøgte mig. Hun havde ogsaa været i Kirke forrige Søndag og var ligesaa oprørt som jeg. Hun havde set Pastor Stein, og han blev siddende under Trosbekendelsen, jeg er saa glad derover" (H. Scharling: Livsminder. København 1919. S. 380f). Mon ikke det er med nogen Undren, vi idag læser disse Ord - vi, som alle med Glæde rejser os i Kirken, naar dens hellige Tro bekendes, og som ikke gerne vilde undvære dette Led i Liturgien. Den i den unge Piges Ord bevidnede Modstand mod Trosbekendelsen som fast Led i vor Højmesse forekommer os besynderlig og mærkeligt fortidig. Og dog har det-

te Glimt fra Kirkehistorien Erinde til Læserne af "Re-Formatio". Det slog mig ved Læsningen af Emmys Ord, at her møder vi en Situation, der minder om den, som vi idag oplever i dansk Kirkeliv i Forbindelse med den saakaldte Højkirkelighed. Noget nyt, som i Virkeligheden er gammelt, er ved at bane sig Vej og møder haard Modstand, en forlængst glemt og derfor uvant Form er ved at trænge sig ind i nogle Kirker og vækker manges Forargelse. "For eller imod" lyder det. Og alle stiller op paa bagge Sider af Fronten og skuler med meget alvorlige Blikke over til hinanden. Er dette ikke en baade lidt komisk og ret sørgelig Situation? Og er den ikke afslørende for saavel vor ny Højkirkeligheds Modstandere som dens Tilhængere? Er det ikke noget af en Tragedie, om denne ny, lovende Orientering i dansk Kirkeliv bliver Anledning til ligesaa afvisende Dagbogs-Antegnelser som den unge Emmy Scharlings, om den fremkalder en ligesaa demonstrativ Modstand som hendes, Venindens, Pastor Steins og adskillige andres dengang, og om den blot resulterer i Oprettelsen af endnu en Front, endda maaske en skarpt aflaaet Front indenfor vor Kirke? Vil det ikke være ulykkeligt, om vor Højkirkelighed blot gaar hen og bliver en kirkelig Retning mere blandt dem, vi har i Forvejen - en Retning med sin Ledelse, sit Blad, sine særlige Kendetegn og sine Tilhængere og Modstandere? Jo, det vil være en Ulykke, om det gaar saadan. Thi saa har hele dette Initiativ forføjlet sit Maal, som jo ifølge dets Navn er ikke at udskille en ny Gruppe og danne en ny, ubrydelig Cirkel, men at sætte Kirken, netop hele Kirken højt og at pege paa den hellige, almindelige Kirke.

Jeg vil derfor med denne Artikel spørge mine Læsere: Hvordan undgaar vi at genskabe den i Emmys Dagbog skildrede Situation? Og jeg retter dette Spørgsmaal baade til Højkirkelighedens Modstandere og Tilhængere. Først til Modstanderne: Kan I ikke se det baade komiske og udfordrende i dette, at Emmy, Veninden og Pastor Stein bliver demonstrativt siddende, mens Trosbekendelsen lyder i Kirken? Og kan I ikke - ja, undskyld Sammenligningen, men jeg kan ved at tænke paa nogle af jer ikke dy mig for at bruge den - altsaa, kan I ikke se, at den samme Holdning præger nogle af jer, naar I angriber Højkirkeligheden? Den stramme, humorforladte Alvor og den overforsigtige Bekymrethed, hvormed Emmy og hendes ligesindede overværer Trosbekendelsens Fremsigelse, faar mig til at tænke paa nogle af jer: I kan med den samme Alvor og Bekymrethed komme til at gøre Højkirkeligheden til en ny Retning, til et afgrænset Parti, thi I trækker gennem jeres Holdning en ny Front op, som ikke bør være der. Nogle af jer har sagt, at I ikke f. ex. har i "Re-Formatio" kan lide at møde Udtrykket "vi højkirkelige". Jeg giver jer fuldtud Ret heri. Men pas saa ogsaa paa, at I ikke gennem jeres Holdning imod jeres eget Ønske ligefrem tvinger de højkirkelige til at bruge dette uheldige Udtryk.

Dernæst retter jeg mit Spørgsmaal til Højkirkelighedens Tilhængere: Kan I forestille jer den grundtvigske Præst, som den unge Emmy Scharling var til Kirke hos hin Maj-Søndag i 1889, og den Nidkerhed og Alvor, hvormed han sikkert har bekendt Troen? Kan I tænke jer, at han maaske har været en lille Smule for nidker, fordi der maaske ikke var Kærlighed nok i hans Handling? Og kan I saa se, at han heri - ja, ogsaa I maa undskylde Sammenligningen - maaske ligner os i visse Situationer? Jeg mener slet ikke, at det er forkert, at nogle af de højkirkelige Præster har været sig til at bruge det hellige Korstegn aabenlyst, knæler ned, mens andre ser derpaa, siger og gør det ene og det andet, som er mange lidt uvant o.s.v. For alt dette er godt og ret. Og nu og da maa der virkelig ogsaa demonstreres tydeligt og bekendes offentligt. Men jeg tænker paa, at den samme gode Ting kan gøres paa forskellige Maader. Og maaske gør vi undertiden det idag rette og nødvendige paa en saadan Maade, at ogsaa vi er med til at skabe den stramme Situation, den uheldige Front, som vi møder i oven citerede Dagbogs-Uddrag.

Jeg nævner alt dette, fordi de sidste Maaneders Modstand mod Højkirkeligheden - dette at nogle tilsyneladende ikke kan forstaa denne Sag - vækker det Spørgsmaal: Er vi mon ogsaa selv Skyld heri, gør vi mon det rette med for lidt Kærlighed saadan, at det i nogle Situationer alligevel ikke er det rette? Jfr. 1. Korinterbrev, Kap. 13! Det hører nemlig med til Højkirkelighedens Væsen, at dens Sag ikke skal sejre uden videre, men den skal sejre paa rette Maade, d.v.s. gennem Kærlighed. Thi den er efter sit Væsen bl. a. en økumenisk Sag, ikke blot udadtil overfor den hellige, almindelige Kirke, som vor Kirke ikke maa skille sig ud fra, men ogsaa indadtil i Ansvar for hele vor danske Kirke. Men den drivende Kraft i øgte Økumenik er Kærligheden, og den, som vil være med i en økumenisk Gerning til Genforening af hele Kristi Kirkelegeme, maa selv have et af Kærligheden opfyldt Hjerte. Dette bliver vi ogsaa mindet om af den tilstundende Pinsefest. Thi den Helligaand, denne Fests Hovedperson, er netop Kærlighedens og Enhedens Aand. Og han vil ganske givet ogsaa gennem vor ny Højkirkelighed fortsætte sin guddommelige Gerning til vor danske Kirkes Fornøjelse. Men han vil ligesaa givet kun gøre det gennem os selv, idet vi selv forvandles indefra af hans Kærlighed og til hans Enhed. Derfor, vil vi noget godt for vor Kirke, saa lad os ogsaa i dens ny Situation huske, at det, som vi længe efter for Kirken, kommer kun, om det begynder i os selv.

Kom, Fredens, Kærlighedens Aand,
almægtig som Guds højre Haand,
og gør til eet os fjern og nær,
som Liv og Sandhed have kær!

(Salmebogen Nr. 253)

Urban Schrøder.

---oooOooo---

Om den danske kirke som en præstekirke.

Med jævne mellemrum er der folk, der enten advarer den danske kirke imod eller beskylder den for at være en præstekirke. Alle er enige om at forkaste præstekirken, men man er ikke enige om indiciene for, at vores kirke skulle være noget i den retning. Indiciene finder man i den måde, som man i det hele taget snakker om kirken på. Når det jævnligt siges som en grundbestemmelse af kirken "at den er sat til at forkynde evangeliet" eller at "den er en udstrakt arm", så giver sådanne udtryk just under vores folkekirkelige forhold kun mening, når man med kirken mener præsterne.

Hvis kirken forstås som vendt mod folket - ja, så er vores kirke en præstekirke. Man kan også lægge mærke til, hvordan kirkens problem både i skrift og på præstekonvunter hele tiden identificeres med præstens eller forkyndelsens problem. Hvis man udfra samme grundopfattelse hævder, at kirken ikke er eller må være en præstekirke - ja, så har man allerede gjort den til det i og med sit udgangspunkt, og den vedbliver med at være det, hvis talen om præstekirken blot skal være en præstelig reverens over for lægfolket.

Vores kirke er en præstekirke, så længe præsternes tale og forståelse af kirken er sat fra et specielt præstesynspunkt. Det er forstemmende at se, at præsternes personlige problem med kirken er så præsteligt, og at præster meget sjældent selv har et lægmandsproblem over for kirken. Vores kirke er en præstekirke, så længe vi ikke forstår den grundlæggende tanke om kirken et folk - det ny Israel - hvis grænse sættes

af dem, som endnu ikke har haft lejlighed til at blive optaget i dette folk, og af dem, som i frihedens navn og her til lands med grundlovs-hjemmel ikke vil tilhøre dette folk. Det er således også kun præste-kirkens kirkesyn, der trues af et klart embedssyn. I "den hellige almindelige præstekirke" må det naturligvis være væsentligt at prædike, at præsten er et almindeligt menneske; men i den hellige almindelige folkekirke, som just består af hellige almindelige mennesker, er der en naturlig plads for det hellige præste- og prædikeembede. I præste-kirken ser man sig pincipielt nødsaget til at formidle en lægmandsaktivitet, der ligner præstens, i folkekirken ved man; at det almindelige præstedømme udøves ved folkets deltagelse i gudstjenesten og ved virkeliggørelsen af Kristi lov i ord og gerning.

Poul Exner.

---ooooOoooo---

Kommer der et nyt, almindeligt Kirkemøde?

I Vinter har vi alle hørt Pavens Udtalelser om et kommende, stort Kirkemøde. Og med Spænding venter vi at høre mere herom, fordi vi har forstået, at ogsaa andre end romerske Katolikker vil blive indbudt til dette Kirkemøde. Vi i den danske Kirke maa være særligt spændte og forventningsfulde m. H. t. denne Sag, fordi der engang tidligere i vor Kirke er blevet set frem til et saadant almindeligt Kirkemøde. Det var i vor Kirkes Reformationstid. I Fortalen til vor første lutherske Kirkeordning, Kirke-Ordinansen 1539 siger Kong Christian III nemlig følgende:

"Efterdi her nu desværre haver været stor Tvedragt og Uenighed udi Riget, idet at der haver været en stor Misbrugelse, og haver ej være holdet i den ene Kirke som udi den anden en menig (d.v.s. fælles) Brugelse baade med Messer, Prædiken, Daab, Sakramentet og anden Guds Tjeneste, da haver vi med vort elskelige, menige Danmarks Riges Raads Samtykke overvejet Rigens og dets Indbyggers Gavn og Bedste, paa det at Riget skulde være udi Rolighed baade om Religionen og om andet, og samtykket og gjort der en christelig Ordinans om Religionen, som her efterfølger. Hvilken Ordinans vi vilde at holdes skal udi alle Stifter og Kirker over alt Riget, uden saa er, udi et almindeligt, frit, christeligt General-Concilium anderledes besluttet og samtykkes. Da vilde vi alletid skikke os derudi, som fromme Christne bør at gøre". (Danske Kirkelove, ved H.F.Rørdam i. København 1881, S.47).

Her siger altsaa vor Kirkes evangelisk-lutherske Grundlov, at den betragter sig selv som en foreløbig Ordning. Den Orden, der med Reformationen er givet vor Kirke, er ikke at betragte som en endelig og afsluttende. Med Kirke-Ordinansen er endnu ikke det sidste Ord sagt om Kirken i Danmark - dette Ord kan eventuelt blive sagt paa det almindelige Kirkemøde, som der taltes meget om i d. 16. Aarhundrede, men som ikke kom. Imidlertid glemtes snart Kirke-Ordinansens Ord herom. Og vor Kirke kom til i 400 Aar at leve paa den Ordning, der kun var tænkt som en foreløbig Ordning i en Nødsituation.

Men Ordene staar der stadig i dette for vor Kirke meget vigtige Dokument: " - - uden saa er, udi et almindeligt, frit, christeligt General-Concilium anderledes besluttet". Og nu har Paven uventet udtalt Tanken om at indkalde til et stort Kirkemøde! Bliver det saa det Møde, som vore Fædre tænkte paa og vilde bøje sig for? Og om det bliver det, vil vi i den danske Kirke saa sige som de: "Da vilde vi alletid skikke os derudi, som fromme Christne bør at gøre"? I alt Fald, vi Efterkommere af

Ophavsmændene til den danske Kirke-Ordinans maa se med særlig Forventning hen til Pavens Initiativ - vi har egentlig paa Forhaand lovet at møde op ved det eventuelt kommende Concilium! Og enhver, hvem vor Kirkes og dermed vort Folks Fremtid ligger paa Sinde, og for hvem Arbejdet paa Kristenhedens Genforening er en Hjertesag, maa bede for en lykkelig Gennemførelse og et positivt Resultat af det store Kirkemøde, som vi haaber maa komme.

Urban Schrøder.

---ooooOoooo---

Kirkelig Fornyelse 6.

Den oprindelige grundtvigianisme.

Et af kildevældene til den højkirkelige fornyelse af den danske kirke er den oprindelige grundtvigianisme. I andre lande f. eks. England har den tilsvarende fornyelse oftest ladet sig inspirere af oldkirken. Vi har ikke i nogen særlig høj grad behøvet at gå så langt tilbage. I dette blad er det flere gange blevet nævnet, hvorledes bekendelser og kirkeordninger fra den evangelisk-lutherske kirkes første tid har lært os noget om, hvad sand kristendom er. Vi kan blot tænke på Confessio Augustana og Den danske kirkeordinans. Det er også blevet nævnet, hvor inspirerende den ofte kritiserede lutherske ortodoksi har været, fordi vi der så det meste af den gamle kirkelige arv bevaret på luthersk grund. Vi kan her blot tænke på Kingo og på Kirkeritualet af 1685. Men vi behøver altså ikke at gå så langt tilbage. Vi kan nøjes med at gå til den oprindelige grundtvigianisme.

Men hermed er vi inde i noget absolut gådefuldt i øjeblikkets kirkelige situation herhjemme. For det er jo en kendsgerning, at til højkirkelighedens mest fanatiske modstandere hører de fleste af dem, der kalder sig med Grundtvigs navn. Dertil tror jeg ikke, der er noget andet at sige end, at de fleste moderne "grundtvigianere" er aldeles u-grundtvigske, ja, ofte anti-grundtvigske. Der er desværre ikke plads til at dokumentere dette udførligt her. Jeg må nøjes med at tage nogle enkelte punkter frem. Det er jo en endeløs opgave at bevise noget, som man med Grundtvigs yndlingsudtryk kun kan betegne som en "soleklar" sandhed. Vi er f. eks. overbevist om, at vor kirke fornyes, når vi gør, som prof. Prenter siger i sin bog om protestantismen i vor tid s. 109: "... protestantisk kristendom sætter kultus i kristenlivets centrum". Men dette har flere af os ikke lært af Prenter. Carl Hermansens påstand om, at faderskabet til den nye højkirkelighed skulle søges i Aarhus, er ganske grebet ud i luften. Derfor er der dog få herhjemme vi hellere lytter til end Prenter. "Ej, flere af os har først og fremmest lært det af Grundtvig. Blot hans salmer er for os at se uforlignelige til at skildre en ret kultisk gudstjeneste.

Det er en stor tilfredsstillelse at se, at professor Hal Koch i sin store kirkehistorie bind 6 giver os fuldkommen ret. Allerede ved sin omtale side 80 af Grundtvigs lille skrift fra 1807 "Om religion og liturgi" siger Hal Koch således: "Man aner ... allerede noget af den forståelse af kristendommen som en dramatisk-kultisk religion, der senere kom til udfoldelse i den kirkelige anskuelse." I omtalen side 227 af "Kirkens gennemle" 1825 siges der: "Kristendommen er atter - på tværs af hele tiden og dens teologi - blevet til kult og drama." Hvert eneste ord i denne sætning kan siges om den nye højkirkelighed. På tværs af hele vor tid og dens teologi hævder vi vi i dag nøjagtigt det samme. Men med disse ord karakteriserer Hal Koch selve centrum i "den kirkelige anskuelse". Altså det, som den kirkehistoriske professor, der selv er anti-højkirkelig, betegner som centrum i den oprindelige grundtvigianisme.

anisme, er lige præcist højkirkelighedens centrum.

Side 257 fortæller Hal Koch, at dette ikke blot var centrum for Grundtvig selv, men at det var centrum i selve den grundtvigske vækkelse, der så lyset i det følgende år. Han understreger særligt der, at "vækkelsen blev kirkelig og udpræget sakramental." Men i dag lyder der helt andre toner fra de fleste såkaldte grundtvigske ordførere. Selve ordet "kirkelig" er ofte for dem et uartigt ord, der skal bekæmpes. De kan ofte ikke fordrage det ord. Ikke blot det "udpræget sakramentale" er man fanatiske modstandere af (trods de berømte grundtvigske linier: "Kun ved badet og ved bordet hører vi Guds ord til os.") Men man kan fra den side møde en stadig stærkere nedvurdering af sakramenterne - i hvert fald af den hellige nadver, - og man kan være en lige så god "grundtvigianer" for det!

Evindelig tales der derimod om "forkyndelsen" som det afgørende. I alle debatter mellem højkirkelige og moderne grundtvigianere er det de første, der må forsvare sakramenterne, medens de andre snakker om forkyndelsen. Ja, der kan fra det hold tales så totalt antigrundtvigiansk om, at sakramenterne er afhængige af forkyndelsen, medens vi andre hævder noget så selvfølgeligt grundtvigsk, at det er kirkens sakramenter, der skal retlede forkyndelsen. Netop fordi vi har kirken og dens sakramenter som det givne, så har vi altid noget at forkynde. Det "eksegeternes pavedømme", som Grundtvig med al sand kirkelig teologi ville befri os fra, vil moderne "grundtvigske" præster lægge os ind under igen. Vi kan nemlig ikke undvære "eksegeterne", præsterne til at hjælpe os med at skelne mellem sandt og falskt evangelium i skriften!

De moderne grundtvigianeres hovedangreb på højkirkeligheden gælder næsten altid det kultiske. Men hvornår bliver det disse angreb rettet det rigtige sted hen? Hvornår bliver det dog sagt åbent fra den side: "Vi tager afstand fra Grundtvig. Han fordærvede "evangeliet" ved sit syn på det kultiske og det sakramentalt-dramatiske i kristendommen."

Eller den anden mulighed: Hvornår bliver angrebet rettet imod Hal Koch? Hvornår siges det rent ud, at det er en skandale, at en kirkehistorisk professor i den nyeste og største danske kirkehistorie kan give en så totalt forkert skildring af Grundtvigs kirkelige anskuelse og af den oprindelige grundtvigske bevægelse? Jeg er overbevist om, at man vælger den første mulighed. Det er lettere at forkaste den døde Grundtvig end at slå med den levende Hal Koch. Venligt overbærende vil man blot sige, at også i Grundtvigs liv stod kampen mellem det sande og det falske evangelium - eller mellem religion og evangelium (for at citere Lindhardt). Sådan var det i bibelen - sådan var det i Jesu forkyndelse - hos apostlene - kirkehistorien igennem - sådan var det hos Luther. Hvorfor skulle det ikke også være sådan hos Grundtvig? Med et overbærende smil betragter man disse skavanker. - I denne blindgyde dør i disse år den teologiske samtale - ja til syvende og sidst al virkelig teologi. Ethvert citat fra henholdsvis bibelen, Luther eller Grundtvig - ethvert vidnesbyrd fra kirkehistorien kan afvises med dette aldeles subjektive argument: Her er der desværre atter et lille tilbagefald til "religionen" eller det falske evangelium.

Højkirkeligheden er i dag en arvtager af den oprindelige grundtvigianisme, selv om "sproget" ofte - og selvfølgelig - lyder noget anderledes. Det egentlige i Grundtvigs "mageløse opdagelse" gjaldt noget gammelt - i ret forstand "katolsk", d. v. s. fælles kirkeligt arvegode. Når noget af den gamle kirkelige arv atter kommer i levende brug, sker der altid vækkelse. Det gjorde der efter Grundtvigs "opdagelse" i 1825. Det er vi overbeviste om også sker i dag, hvis vi ret kommer til at leve af alle kirkens gamle, rige skatte.

I et følgende nummer vil jeg belyse forholdet mellem den oprindelige

grundtvigianisme og højkirkeligheden på et par andre punkter. Jeg vil sige lidt om synet på kirken - og vise, hvorfor dette syn dengang var forbundet med en selvfølgelig kirkelig forståelse af det særlige præsteembedes nødvendighed.

Poul Ulsdal.

-----0000000-----

Grundtvigsk højkirkelighed.

Carl Hermansen skriver:

Man vil ikke med rette kunne sige, at den grundtvigske bevægelse ifølge sagens natur må være en udpræget lavkirkelig bevægelse. Det kan den også være, men den må være så rig, at den også kan rumme en grundtvigsk højkirkelighed. Jeg tænker ikke her på en genoplivelse af døde ting ... I og for sig heller ikke så meget på en udvidet liturgi, men på en dybere tilegnelse af det, vi har. For mig at se er hele den danske kirke ved at vælte i lavkirkelighedens grøft. Det typiske eksempel er den såkaldte Barsøe-dag, hvor der blev rejst provstesag mod en mand, fordi han var for højkirkelig. Det var han vistnok også. Der var virkelig enkelte ting, hvorom man måtte sige, at dette stammer ikke med evangelisk tradition. Men det var kun enkelte ting. Hans gudstjeneste var smuk og hans prædiken levende, man ville virkelig sige, at her var en god præst. Men han var for højkirkelig, og derfor skulle han kanofles. Læg mærke til, at vi har hundredvis af tilfælde, hvor en præst i lutter lavkirkelighed forfladiger gudstjenesten. Men det gør ingen ting, ham bliver der ikke rejst sag imod. I den grad er vi disponeret for de lavkirkelige her tillands. Samtidig med at der på visse områder udfolder sig en konservatisme, der er fantastisk i dens stædighed. Jeg tænker på det pudsige med trosbekendelsens anvendelse ved gudstjenesten. Skønt den blev brugt på prædikestolen af de første grundtvigske præster, fordi de simpelthen ikke havde lov til at bruge den der, hvor den hørte hjemme, nemlig ved alteret, så er det nu blevet et dogme, en attest for den rene grundtvigske tro, at den skal lyde der. Jeg har hørt fortælle om et sted, hvor nogle grundtvigianere var så nidkære for den rene lære, at da stedets præst lod trosbekendelsen synge af menigheden, lod de være med at gå i kirke det pågældende sted, men fandt sig en præst af den rette observans. Eller som en mand skrev til mig, da denne sag blev drøftet i Menighedsbladet: Vi vil blive ved det gamle, at vore gode grundtvigske præster begynder på prædikestolen med et salmevers, hvorfra de så modulerer over i trosbekendelsen. - Det vil altså sige, at der sidder en indgroet skræk for alt, hvad der kan smage af højkirkelighed. Og det er en stor skam, for der findes det, som bærer dette navn med værdighed, meget, som vil være en prædiken for os i en tid, hvor de store prædikanter taler er ringe.

I "Menighedsbladet" for 1955 (nu "Dansk Kirketidende") har vi fundet dette interessante og morsomme indlæg, der er meget aktuelt i dagens debat. Med vemod tænker vi på den vej, forfatteren siden er slået ind på. Men derfor vil vi dog ikke helt glemme tidligere fortjenester!!

Red.

Om Kirkens høje Værdighed.

En af Kirkens største Theologer, Tyskeren Johann Gerhard, som døde 1637, skriver i sin Opbyggelsesbog „Meditationes sacræ“, der udkom i Jena 1606 og 1614 oversattes til Dansk under Titelen „Sjælens Klenodie“, følgende om Kirken:

Betænk, du andægtige Sjæl, hvor stor en Velgerning Gud har bevist dig derved, at han har kaldet dig til sit Kirkesamfund. „Een er min Due, min Elskede“, siger Brudgommen i Højsangen (VI,9). Og i Virkeligheden, kun Een er Kristi elskede Brud; thi kun een Kirke er den sande og rettroende. Udenfor Kristi Legeme, Kirken kan Kristi Aand ikke være; „om nogen ikke har Kristi Aand, denne er ikke hans (Rom. VIII,9); og hvo der ikke er Kristi, kan ikke blive delagtig i det evige Liv. Ligesom alle, der ikke var i Noahs Ark, maatte omkomme i Syndfloden, saaledes rives og alle, der befinder sig udenfor Kirkens aandelige Ark, med hen i den evige Fordærvelses Strøm. Hvo der ikke her paa Jorden vil have Kirken til Moder, vil ingensinde i Himlen faa Gud til Fader. - Ligesom der kun hos alle Israels Børn var lyst i deres Boliger (2. Mosebog X,23), medens det ganske Ægypten indhylledes i et Mørke, der var saa tykt, at man kunde føle det; saaledes skinner og kun i Kirken den guddommelige Erkendelses Lys. De, som staar udenfor Kirkesamfundet, gaar fra Uvidenhedens Mørke i det nærværende Liv over til den evige Fordømmelses Mørke i det tilkommende. Hvo der ikke vil være et Led af den stridende Kirke, bliver det aldrig af den triumferende; thi Gud og hans Ord, Kristus og Troen, Kirken og det evige Liv - disse Stykker er i den inderligste Forbindelse med hinanden.

Guds hellige Kirke er paa een Gang Moder, Jomfru og Brud. Den er en Moder; thi hver Dag føder den Gud aandelige Børn, Sønner og Døtre. Den er en Jomfru; thi den holder sig ren og ubesmittet af alle Djævelens og Verdens Kærtegn. Den er en Brud; thi Kristus har trolovet sig med den ved en evig Pagt og givet den Aandens Fæstningsring. Kirken er det Skib, som fører Kristus og hans Disciple og omsider bringer os i den evige Lyksaligheds Havn. Forsynet med Troens Ror støvner Kirkeskibet i heldig Part gennem denne Verdens oprørte Hav. Gud er Styrmand. Englene er Rorkarle; dets Last er den hele Helgenskare. Det hellige Korsets Træ knejser som Stormast, og Evangelie-Troen danner de udspændte Sejl, for hvilke Skibet under frisk Kuling af den Helligaand føres ind i den evige Hviles trygge Havn. - Betænk denne Kirkens høje Værdighed, du troende Sjæl, og bring Gud din troende Tak derfor!

- Dog, alle disse Lignelser, under hvilke vi har anskuet Kirkens høje Værdighed, tyder tillige hen paa de mangehaandede Lidelser og Trængsler, som kan komme over den. - Kirken er vel Guds kære Datter, men hun forfølges af Verden med et dødeligt Had. Hun venter paa sin himmelske Arv; men derfor er hun nødt til at være fremmed i denne Verden, hvor hun i sin Udlændighed trykkes og trænges. Dog, i Trængselen lider hun tavs, i denne Tavshed beviser hun sin Styrke, og i denne udholdende Styrke er hun sejrrig. Kirken er en aandelig Moder; men derfor maa hun staa under Korset, ligesom jo Maria, Kristi Moder stod under hans Kors. - Betænk Kirkens høje Værdighed, du andægtige Sjæl, og vogt dig for at begaa noget, som er den uværdigt! Thi Kirken er din Moder; se derfor

til, at du aldrig foragter hendes Røst!

- - O milde Jesus, Du, som har ført os ind i den stridende Kirke her paa Jorden, Du føre os ogsaa engang ind i den triumferende Kirke i Him-melen!

(Efter J. Stillings Oversættelse „Dr. Johann Gerhards Opbyggelige Betragtninger“. Kjøbenhavn 1853, S. 90 ff.).

-----oooOooo-----

Kirkeligt initiativ.

Vejstrup, Haderslev Stift.

- I de fleste landsogne ligger fra gammel tid kirken og skolen nær ved hinanden, ofte ved siden af hinanden; endvidere er førstelæreren i reglen degn, en anden lærer ofte organist eller med i ungdomsarbejdet, og alle lærerne underviser i religion og fortsætter således dåbsundervisningen og forbereder konfirmandundervisningen; præsten er i regelen også formand for skolekommissionen. Kirke og skole hører endnu sammen på landet - heldigvis.

Dette kan man give et synligt udtryk for ved at lave en skolemorgensang i kirken engang imellem, enten ved hvert „semesters“ begyndelse, altså første skoledag efter sommerferien, efterårsferien, juleferien og påskeferien, eller ved at lave en „hverdagsmorgenandagt i kirken for skole og hjem“ hver 14. dag i sommerhalvåret (a. h. t. opvarmningen).

I Vejstrup har vi valgt det sidste. Et lille smukt trykt blad med forklaring af sammenhængen mellem kirke, skole og hjem på den ene side og morgensangens gang på den anden uddeles til hver elev og bruges i reglen som bogmærke i bibelhistorien. Og så kommer alle børnene i sommermorgenen med lærerne i spidsen for hver sin klasse og begynder arbejdsdagen i kirken. De små sidder med dinglende ben, forsamlingen er morgenduelig og lydhør. Gangen er liturgisk med en lille tale på 5 min., og det hele tager 20 minutter.

Jeg tror, at det i de fleste landsogne vil være absolut overkommeligt, hvis man griber det rigtigt an i samarbejde med lærerne og af værdi. Vi har haft det i 4 år i Vejstrup og er glade for det. Et lille kirkeligt initiativ som hermed videregives.

Niels Schou.

-----oooOooo-----

Møder.

Vi har valgt i år at kalde vore „Stille dage for kvinder“ for „Kirkedage for kvinder“. De er ikke stille dage og kan ikke være det både på grund af formen og fordi der kommer en del mennesker, som ikke er fortrolige med den måde at dyrke Gud på. - Retræter er noget andet. De kan blive stille!

Kirkedage for kvinder afholdes i år på den nordisk-europæiske højskole i Snoghøj. Emnet er: Kirkens fornyelse. fra 30/6 - 3/7.

Kirkelig leder: Pastor Kuhl, Løjt,
Talere: " Ulssdal, Hejls,
" Dolmer, Odder.

Indmeldelse senest 20/6 til Anna Bramsen,
Hellig Kors Kloster, Lem st.

-----oooOooo-----

L ø s t.

Kaj Baagø: Magister Jacob Christian Lindberg. (Gads Forlag 1958).

Man må være meget taknemlig over, at denne dygtige disputats har set lyset netop i øjeblikkets kirkelige situation. Den er et våbenkammer til dagens strid. Den skildrer den lærde magister, der var den kirkelige vækkelses leder især i de vigtigste år mellem ca. 1825 og 1840. Gang på gang overraskes man over lighederne mellem situationen dengang og i dag. Med den største overlegenhed så man ned på den underlige pastor Grundtvig og den gale magister Lindberg, der var så naive at tro, at gammeldags kristendom var noget for den tids oplyste mennesker. De var mærkemænd - de lugtede af muggen ortodoksi og mørk middelalder.

Men de fik dog ret! Vækkelsen kom; kirken blev igen fornyet i vort land. Det var de andre, der havde uret. De er stendøde og glemte i dag.

Det er mærkeligt at sammenligne denne disputats om den første grundtvigianisme med Pontoppidan-Thyssens disputats fra samme år om ny-grundtvigianismen, der ofte betød den gamle grundtvigianismes død. Mærkeligt ligefrem at sætte førerne for den gamle og den nye grundtvigianisme sammen - magister Lindberg og pastor Brücker. Medens Lindberg næsten altid gik imod sin tid, gled Brücker altid med stor begejstring med strømmen. Medens Lindberg foragtedes af den såkaldte "oplyste" Verden, hylledes Brücker altid som den "frisindede" og moderne præst. Medens Lindberg var ortodoks og kirkelig, var Brücker liberal og ukirkelig. Medens den lærde Lindberg var elsket af folket ("Guds og folkets mand" står der på mindestenen over ham i Skibelund krat), var Brücker noget af det mest ufolkelige, man kan tænke sig - trods hans muntre deltagelse i de "oplyste" gårdejerers gilder. - I dag er det den ufolkelige Brücker, der er den moderne grundtvigianismes profet. Den folkelige, ortodokse, kirkelige Lindberg, der endda lagde meget vægt på ordinationen, har man helst villet glemme. Men det er ham, der er den levende og aktuelle i dag, fordi han så lidt var præget af sin tid og så meget af den uforanderlige kirke. Derimod den så tidsprægede og kirkeligt ubundne Brücker fornemmes i dag som den totalt døde fortid.

Poul Ulsdal.

-----oooOooo-----

„Katholische Reformation" (Schwabenverlag, Stuttgart 1958. 239 s.)

Under mottoet „I kirkens århundrede" udsendte „Die sammlung" - et katolsk (højkirkeligt) arbejdsfællesskab i Vesttyskland - i årene 1954 - 1957 syv rundbreve. I erkendelse af, at kristenhedens splittelse er en syndig tilstand, rettedes en indtrængende appel til først og fremmest alle protestanter om at søge tilbage til ecclesia catholica i hele dens fylde. Vi må ikke betragte splittelsen som en uundgåelig skæbne og resignere. En afgørelse kræves af os, århundredets afgørelse: Vi skal søge og finde det sandt katolske. For kun det, som er katolsk, er kristeligt. Afsondringen er ukristelig. I sidste rundbrev opregnedes i tolv theser vigtige katolske sandheder, der i kirkehistoriens løb er gået tabt, men må vindes tilbage, om kirken lydigt og myndigt skal kunne tjene evangeliets sandhed og kristenhedens enhed. Samtidig meddeltes, at man i en bog ville gøre nærmere rede herfor.

Her er bogen med indledning af Hans Asmussen og genoptryk af rundbreve og theser. Hovedindholdet er fem afhandlinger: Den evangeliske kristenheds kald til katolsk opfyldelse (Max Lackmann). Den katolske sandhed i N. T. l. Livet i kirken (Ernst Fincke). 2. Ordning og fuldmagt i kirken (Richard Baumann). Katolsk sandhed, tradition og embede (Hans Asmussen). Tabte katolske sandheders betydning for menighedens liv (Wolfgang Lehmann).

Selvfølgelig er kirkens catholicitet et særlig aktuelt problem, hvor de to store konfessioner lever side om side med samme ydre front, før Hitlerismen - nu forfølgelsen i øst. Men det ville være at tage ganske fejl af forfatterens mening, om vi, der er en del, men en næsten afsondret del, af Kristi kirkelegeme, mener ikke at skulle høre kaldet tilbage til alt, hvad i sandhed er katolsk. Bogen behandler to emner, især N. T.'s katolske karakter og bispeembedet som traditionens bærer. En skriftfortolkning, der ikke er så sjælden og just regner sig for den ægte evangeliske, læser f. eks. udenom den fuldkommenhed, Kristus kræver, idet man lader denne enten være af Guds nåde tilsagt alle og enhver, der tror det, eller være vort eget hovmodige, håbløse forsøg. Men det er et spørgsmål, om ikke netop en sådan „læsning" har beskåret N. T.'s vidnesbyrd om evangeliet og i virkeligheden - mod sin hensigt - er en hån både mod alvoren i Guds dom og mod Guds nådes magt. - Og har afskaffelsen af det fortsættende bispeembede (en enhed af lære-, præste- og hyrdeembede) ikke medført, at protestanterne er på vej bort fra den historiske kirke, Kristi kirkelegeme, der fortsætter hans liv på jorden, og har givet sig til at dyrke forskellige ideer som kristendom?

Edm. Jensen.

-----oooOooo-----

Katolsk Katekismus. (Udgivet af bispedømmet København, i kommission hos Sankt Ansgars Forlag. 1958. 350 sider).

Mens folkekirken drøfter Luthers lille Katekismus's egnethed til undervisningsbrug, har vore romersk-katolske medkristne udsendt en helt ny „Katolsk Katekismus". Det er den tyske udgave, som er blevet oversat og bearbejdet for danske forhold. Resultatet er misundelsesværdigt godt. Trods sit omfang er bogen overskuelig. Dens gode sprog, dens spørgsmål til læserne, dens henvisninger til bibelsteder og kirkefædre og kirkens liturgi, dens illustrationer, som i det store og hele er gode, og Erik Ellegaard Frederikssens smukke typografi gør bogen levende og tiltrækkende, så man læser den næsten som en roman. Her er en bog, som brugt ret må gøre katekismusundervisningen i skolen til et spændende fag. Også bogens pris er værd at nævne. Den koster kun 13 kr. Man får noget for pengene. Det dogmatiske skal ikke behandles her, kun noteres med glæde udtrykket: „Den nye pagts offer er Jesu Kristi korsoffer, som bliver nærværende for os i den hellige messe". Det ofte misforståede udtryk, at messeofferet er en ublodig gentagelse af Kristi offer på Golgatha, finder man intet sted. Bogen er romersk, men den er først og fremmest katolsk. Her møder vi den kristne tro i sin helhed (catholicitet). Den møder det moderne menneske i hele hans tilværelse, filosofisk, videnskabelig, kulturel, moralsk, dagligdags, uden et øjeblik at blive noget kun menneskeligt. Troens spændvidde, som omfatter hele tilværelsen, fastholdes urokkeligt af centrum: Inkarnationen, som er midtpunktet i den af Gud Fader skabte verden, og nutid i den kirke, som opføres og vejledes af Gud Helligånd.

Bogen anbefales til alle i folkekirken, som på noget tidspunkt udtaler sig om Roms afsporinger fra sand kristentro, at de ikke angriber Rom for noget, som Rom slet ikke lærer, men kan rette indvendingerne mod de punkter, hvor der reelt er forskel i forståelsen af, hvad der er evangelisk kristentro. Enhver lærer og præst bør læse denne bog.

Indtil folkekirken får udsendt en katekismus egnet til undervisning, er det ikke usandsynligt, at adskillige med udbytte vil søge til denne romersk-katolske katekismus, når de skal forberede sig til undervisningen i skole- og konfirmandstue.

Per Dolmer.

T i l l æ s e r n e .

Med dette pinsenummer er RE-FORMATIO gået ind i sit andet leveår. Redaktionen ønsker læserne en glædelig pinse og takker for venlig modtagelse i det første år. RE-FORMATIO fremkommer fortsat duplikeret, da vi ikke ønsker at slå større brød op, end vi kan blive ved med at bage. I dette nummer vedlægges et indbetalingskort, som en stilfærdig opfordring til de modtagere af bladet, som hidtil ikke har betalt, men som gerne vil vedblive med at modtage det, til at indbetale abonnementsprisen. På kortet kan også indbetales gaver og abonnement for 2. årgang. Redaktionen håber på god økonomisk støtte, så vi fortsat kan udsende RE-FORMATIO uden pengesorger. Endelig spørger redaktionen, om der er læsere, som er i besiddelse af hele 1. årg. og som ville afstå den til os for en passende godtgørelse. Adskillige, deriblandt nogle biblioteker, har spurgt om de første numre, men vi kan ikke hjælpe dem, da vi er udgået for dubletter. Bladene sendes til Dolmer.

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke. I redaktionen sidder Urban Schrøder, Varnæs (ansvh.), Lund Pallesen, Kgs. Lyngby, Poul Ulsdal, Hejls og Per Dolmer, Odder (kasserer).

Stof til bladet sendes til de tre førstnævnte, bestilling på bladet og økonomiske bidrag til sidstnævnte. Postgiro 110988. Abonnement 6 kr. Årligt, studenter 4 kr.